

Aan het College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Zwolle
Postbus 10007
8000 GA Zwolle

Zwolle, 9 november 2016

Betreft: Ongevraagd advies instroom asielzoekers en statushouders in Zwolle

Geacht College,

Op basis van artikel 2.1 van de Verordening Participatieraad gemeente Zwolle, brengt de Participatieraad een ongevraagd advies uit over de Informatienota asielzoekers en statushouders in Zwolle (d.d. 1 juni 2016). Voor het opstellen van het advies hebben we gesprekken gevoerd met professionals van Travers, het Sociaal Wijkteam en Vluchtelingenwerk. Ook spraken leden van de Participatieraad met statushouders. Dit gesprek werd door de statushouders zeer gewaardeerd. Ze gaven aan vaker met ons te willen spreken maar ook met beleidsadviseurs van de gemeente, bijvoorbeeld in een klankbordgroep. We adviseren u te kijken wat hiervoor de mogelijkheden zijn.

Algemene opmerkingen

Alvorens inhoudelijk dieper op een aantal punten in te gaan, plaatsen we graag eerst enkele inhoudelijke opmerkingen bij de Informatienota.

De ambities die uit het stuk spreken, vindt de Participatieraad positief. De nota zou echter aan kracht winnen wanneer er meer aandacht zou zijn voor de uitwerking van de genoemde ambities. Zo missen we bijvoorbeeld hoe de uitwerking van de integratie van statushouders in de samenleving vorm gaat krijgen. Hoe gaat hun maatschappelijke oriëntatie eruit zien? Hoe worden statushouders wegwijs gemaakt in onze samenleving? Krijgen statushouders begeleiding bij de integratie? Worden de Taalwerkplaatsen nog steeds ingezet? Wordt er aan taalcoaching gedaan? Coaching en begeleiding zijn volgens de Participatieraad onontbeerlijke voorwaarden om mensen succesvol te laten integreren.

U zou in de nota duidelijker kunnen aangeven wat het maatschappelijk risico is voor de gemeente Zwolle wanneer de opvang, integratie en inburgering en coaching vanaf het begin onvoldoende aandacht krijgen. We vinden het een gemis dat naast het benoemen van de maatschappelijke risico's ook de maatschappelijke meerwaarde van inburgering en integratie niet wordt aangestipt.

Travers, Humanitas, WIJZ en Het Gilde werken met taalkoppels om statushouders de Nederlandse taal te leren. Het blijkt dat vaak al voor het einde van het jaar het budget op is, waardoor de taalkoppels stoppen en pas weer in januari, met een nieuw budget, van start gaan. We adviseren u hier voor meer continuïteit te zorgen.

Kinderen van statushouders krijgen in een Taalklas in de Pierik Nederlandse les. De meeste kinderen komen echter uit Holtenbroek of Dieze. Dat levert voor de ouders extra kosten en reistijd op. We adviseren u de Taalklas dichterbij de doelgroep te realiseren.

Statushouders moet er op gewezen worden wat hun rechten én hun plichten zijn. Ze moeten een helder beeld krijgen van de waarden en normen in de Nederlandse samenleving. Wat wordt er wel getolereerd en wat niet? Duidelijkheid

geven over waarden en normen en over wat gangbaar is, maakt dat statushouders en asielzoekers zich veiliger voelen: ze begrijpen wat er gebeurt. Het is belangrijk een goede basis te leggen en mensen niet afhankelijk te maken. We adviseren u duidelijker aan te geven dat over de route waarlangs de doelen van inburgering en integratie bereikt worden te praten valt, maar dat de uitgangspunten bij en de doelen van integratie vaststaan. Daarbij moeten we ons wel realiseren dat deze mensen vaak uit een oorlogsgebied komen. Van trauma's kunnen zij nog jarenlang last hebben of de trauma's komen na enkele jaren plotseling naar boven.

Het zal bij u bekend zijn dat voor de Participatieraad de inzet van ervaringsdeskundigheid één van de speerpunten is. We adviseren u dan ook bij (de uitvoering van) het beleid voor asielzoekers en statushouders, binnen de instellingen, gebruik te (laten) maken van de ervaringsdeskundigheid van asielzoekers en statushouders die al langer in Nederland zijn. Dit draagt niet alleen bij aan de participatie van nieuwkomers maar ook aan de participatie van hen die al langer in Nederland zijn.

Heeft u de kennis en ervaringen van asielzoekers en statushouders die al langer in Zwolle verblijven, gebruikt bij het opstellen van deze nota? En zo ja, op welke manier?

De Participatieraad waardeert het dat er in de nota aandacht is voor de huisvesting van asielzoekers en statushouders en de benodigde financiële middelen. Maar daarnaast krijgt het naar ons idee belangrijkste onderwerp, inburgering en integratie, in de nota te weinig aandacht. Ook het belangrijkste aspect van opvang en integratie, taalonderwijs, blijft onderbelicht. We vragen ons af of er wel voldoende adequate capaciteit is bij het onderwijs in de Nederlandse taal. Hoeveel mensen staan er bijvoorbeeld op een wachtlijst?

In het gesprek met de statushouders gaven zij aan dat het niveau van beheersing van de Nederlandse taal van de cursisten in de groepen sterk wisselt. Wij zien dit als een gevolg van het feit dat Deltion, Windesheim, Landstede, Vluchtelingenwerk enzovoort taallessen aanbieden. Wij adviseren u er voor te zorgen dat deze versnippering niet leidt tot te grote niveauverschillen in de groepen en te streven naar meer homogeniteit in de groepen. Dit kan door de aanbieders van taallessen, op dit terrein, meer te laten afstemmen.

In zijn algemeenheid missen we in het stuk samenhang en een logische opbouw. We adviseren u beter aan te geven wat leidend is bij de nota. Zoals wij de nota nu lezen, zijn dat vooral de financiële uitgangspunten.

De SWT's krijgen bij de opvang van statushouders en asielzoekers veel taken toebedeeld. Het afgelopen jaar zijn de SWT's op een aantal gebieden al overvraagd. We vragen ons dan ook af of er voldoende capaciteit is bij de SWT's voor het uitvoeren van de extra taken rondom de opvang van asielzoekers en statushouders. Daarnaast vragen we ons af of de SWT's de daarvoor benodigde expertise wel in huis hebben.

De statushouders die wij spraken gaven aan dat het Sociaal Wijkteam nog onvoldoende is ingericht om een antwoord te kunnen geven op de vragen waarmee zij komen.

We staan er positief tegenover dat u Vluchtelingenwerk Nederland en de SWT's hebt opgeroepen meer af te stemmen, bijvoorbeeld bij de werkmethodieken.

Positief vinden we uw ambitie om statushouders te laten participeren en te integreren via bijvoorbeeld sportactiviteiten. We adviseren u er voldoende aandacht aan te besteden dat deze groep mensen ook daadwerkelijk de weg vindt naar de sportvoorzieningen en dat ook sportverenigingen daarbij worden betrokken. Hetzelfde geldt voor het vinden van de weg naar zorg. We vragen u erop toe te zien dat de zorg en ondersteuning in Zwolle voldoende expertise heeft voor mensen met een heel verschillende achtergrond en gezondheidsproblemen.

Participatie en integratie wordt ook versterkt als statushouders, terwijl ze bij Vluchtelingenwerk de Nederlandse taal leren, worden ingezet bij activiteiten in de wijk, bijvoorbeeld in een wijkcentrum. De contacten die zij opdoen kunnen zeer waardevol zijn. Tijdens het gesprek met statushouders bij Vluchtelingenwerk gaven zij aan dat (vrijwilligers)werk een sterke stimulans is voor het leren van de taal, het opbouwen van een netwerk, integreren in de samenleving enzovoort. Wij adviseren u nog sterker in te zetten op het realiseren van (vrijwilligers)werk voor statushouders.

We missen in het stuk een paragraaf over wat er gebeurt met mensen die, in het kader van gezinshereniging, in een latere fase ons land binnen komen. Kunt u aangeven hoe deze groep mensen wordt opgevangen en begeleid? Soms weten instellingen niet dat er iemand, in het kader van gezinshereniging, in de wijk is komen wonen. Is het mogelijk om mensen vanaf het begin in beeld te hebben? We begrijpen dat er plannen zijn om hen te verplichten zich te melden bij het SWT. Wat is hierbij de stand van zaken? Tegelijkertijd is het ons bekend dat er gevallen zijn van gezinnen met statushouders die geen ondersteuning in huis toelaten. Hoe is het mogelijk daar toch binnen te komen en deze mensen te bereiken?

De nota heeft de onuitgesproken verwachting dat de integratie van asielzoekers en statuszoekers eenvoudig zal gaan, bijvoorbeeld omdat vrijwilligers zich weer in meer dan voldoende mate zullen aanmelden en inzetten. Er wordt in de nota veel ingezet op vrijwilligers. Hoe worden zij geschoold en voorbereid op het werken met statushouders en vluchtelingen uit een andere cultuur? Het zou hen helpen als hen een training *intercultural awareness* wordt aangeboden.

We adviseren u om vrijwilligers te scholen hoe om te gaan met kinderen en volwassenen met ernstige oorlogstrauma's. Soms ook zien we dat vrijwilligersorganisaties onderling te weinig van elkaar weten op welk terrein ze inzet plegen en wat hun aanpak is. We adviseren u daar meer gemeentelijke regie op te zetten.

Terecht roemt u de inzet en het enthousiasme van vrijwilligers, ook vanuit de kerken. Welke plek krijgen deze vrijwilligers binnen het toekomstige beleid?

We adviseren u in de nota een duidelijker onderscheid te maken tussen de maatregelen die u treft voor (acute) noodopvang en de maatregelen voor statushouders.

Specifieke opmerkingen

Naast de algemene opmerkingen, heeft de Participatieraad nog enkele specifieke opmerkingen.

Onderdeel A. Realiseren AZC en noodopvangplaatsen

De acute noodopvang van vluchtelingen in Zwolle is voorlopig van de baan. Dit kan echter wijzigen. Hoe is de gemeente Zwolle erop voorbereid dat er opnieuw vluchtelingen – uit welke landen dan ook – acuut een plek nodig kunnen hebben?

Onderdeel B. Realiseren van (tijdelijke) huisvesting

We adviseren u meer inhoudelijk aandacht te besteden aan de opvang van jongeren / 18-plussers statushouders. We missen hierover bij Onderdeel C (Integratie) een inhoudelijk onderbouwde paragraaf. Op pagina 15 punt, punt 10 gaat u bij een paragraaf over de inzet van financiële middelen, inhoudelijk summier in op de begeleiding van AMV's. We adviseren u dit stuk te verplaatsen naar paragraaf C, dit stuk steviger te maken en daarbij ook aandacht te besteden aan wat het doel is dat u bereiken wilt.

Onderdeel C. Integratie

De aanname in Onderdeel C is dat 'iedere statushouder wel onder een regeling zal vallen'. Is dat inderdaad geregeld en voorbereid? Zijn de verschillende groepen mensen op de hoogte waar zij terecht kunnen?

U schrijft op pagina 8 dat er op landelijk niveau aandacht is voor de integratie van statushouders. Kunt u aangeven wat er op landelijk niveau gebeurt? En hoe Zwolle daarbij aansluit?

We adviseren u er richting Rijk / COA op aan te dringen vluchtelingen definitief te huisvesten in de omgeving waar zij in eerste instantie worden opgevangen. Wat er wordt opgebouwd aan contacten, valt anders weer weg. Laat hen in de buurt blijven wonen, waar ze starten met inburgering en integratie.

Als er een te grote afstand is tussen de woonplaats van statushouders en de locatie waar ze onderwijs volgen, bemoeilijkt dit het succesvol afronden van de studie. Ook omdat niet alle gemeenten de reiskosten vergoeden die statushouders moeten maken.

Op bladzijde 8 geeft u aan dat de bestaande infrastructuur niet toereikend is om statushouders snel te laten integreren. Toch blijft de bestaande infrastructuur het uitgangspunt, staat enkele zinnen verder te lezen. Welke aanpassingen die u aankondigt, zijn er nodig?

Op pagina 9 schrijft u dat door zo snel mogelijk te integreren de vraag naar zorg en ondersteuning wordt voorkomen. We begrijpen het voorkomen van zorg als doelstelling niet.

Op pagina 8 schrijft u gebruik te maken van de kracht van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties die hun inzet en betrokkenheid hebben getoond bij de acute noodopvang in de IJsselhallen. Naar de opvatting van de Participatieraad is de inzet van vrijwilligers niet automatisch en vanzelfsprekend 1 op 1 over te zetten. Er is tussen kortdurend, praktisch gericht vrijwilligerswerk bij de acute noodopvang en integratie in de samenleving van statushouders een groot verschil.

De Acties op pagina 9 (bijvoorbeeld taalonderwijs) hebben, zoals meer aspecten in de nota, vooral een financiële insteek. Graag lezen we hier meer visie, inhoud en uitwerking. Wat zijn bijvoorbeeld de doelstellingen? We adviseren u meer lijn in het verhaal aan te brengen: welk stappen moet een asielzoeker zetten, welk proces doorloopt hij? En wat is daarbij de verbinding tussen instellingen, bijvoorbeeld het SWT en Vluchtelingenwerk Nederland?

Tijdens gesprekken in het veld horen en zien we dat iedereen zijn uiterste best doet, maar dat er binnen de opvang nog veel losse elementen zijn die soms geen verband hebben met elkaar en waarover ook geen overleg is.

Na acht maanden laat Vluchtelingenwerk de statushouders 'los'. Het verdient naar ons idee aanbeveling dat Vluchtelingenwerk na zeven maanden een gesprek heeft met het SWT om de overdracht soepel te laten verlopen.

Op pagina 9 geeft u aan dat u gaat inschatten wat het opleidingsniveau van statushouders is. We wijzen u erop dat DUO / UAF al diploma's toetst zodat het niet nodig is dit als gemeente zelf uit te voeren.

We adviseren u VAK (pagina 10) voor statushouders van alle nationaliteiten in te zetten, daarbij wel rekening houdend met culturele verschillen.

Ook de paragraaf over Vluchtelingenwerk (op pagina 11) is vooral financieel ingestoken. We missen tekst over de aanpak, nieuwe taken, wat er gebeurt als de termijn van 8 maanden begeleiding niet toereikend is enzovoort. We constateren dat er een gat ontstaat wanneer een statushouder zijn inburgeringsexamen niet de eerste keer haalt. Dan stoppen de taallessen. We adviseren u maatregelen te nemen dat een statushouder begeleiding krijgt richting het 'herexamen'.

In het gesprek met de professionals van Vluchtelingenwerk vertelde men ons dat u het voornemen heeft de periode van opvang via Vluchtelingenwerk uit te breiden van 8 naar 12 maanden. De Participatieraad staat hier positief tegenover. Er moet in korte tijd veel gebeuren. Wel is er winst te behalen wanneer zaken die geregeld moeten worden (zorgverzekering aanvragen, huurcontract opstellen, kinderen aanmelden bij een school enzovoort) niet volgtijdig maar parallel worden uitgevoerd.

Op pagina 12 (3de alinea) missen we welke instelling sport als middel tot integratie gaat uitvoeren en coördineren. Hoe worden sportverenigingen daarbij betrokken? Daarbij zou het goed zijn zwemverenigingen te stimuleren kinderen van statushouders te leren zwemmen.

We adviseren u op pagina 12 een korte uitleg te geven wat het project Werkmaatje behelst.

Tot twee jaar geleden bestond de website Kleurrijk Zwolle, opgezet door de Integratieraad, en bedoeld om interculturele discussie maar vooral ontmoeting, tot stand te brengen. Er is, ook binnen de gemeentelijke organisatie, kennis weggevallen die is opgebouwd bij de vorige, grootschalige opvang van asielzoekers en statushouders. Hoe gaat hierin voorzien worden? We missen eigenaarschap: Wie is verantwoordelijk voor deze groep?

Onderdeel D. Inzet en toelichting financiële middelen

U noemt op pagina 15 drie punten (9 tot en met 11) die naar uw mening niet direct financiële consequenties hebben. De Participatieraad vraagt zich af of dit correct is, met name punt 10 over de opvang van AMV's.

Mocht dit ongevraagd advies u aanleiding geven tot vragen, dan zijn wij graag bereid tot een nadere toelichting.

Hoogachtend,

Mevrouw Rabia Madarun

Voorzitter Participatieraad Zwolle